

O B S A H.

ČAST I. (TEORETICKÁ).

	Str.
Motto	5
Předmluva	7
Užitá literatura	1
Úvod od prof. L. Niederle „Slovanský starověk“	11
I. NALÉHAVÉ PŘÍČINY STUDIA SLOVANSKÝCH DĚTSKÝCH PÍSNÍ A HER 17	
II. LITERÁRNÍ A IDEOVÝ ROZBOR SLOVANSKÝCH DĚTSKÝCH HER A PÍSNÍ	
Typické rysy slov. dět. her a písní	23
Hry a písně slov. dětí po stránce námětové	24
Hry a písně slov. dětí po stránce literární	28
III. HUDEBNÍ ROZBOR SLOVANSKÝCH DĚTSKÝCH PÍSNÍ A HER 34	
1. Úsečnost melodií slov. dět. písní	34
2. Hlasové rozpětí slov. lid. a dět. písní	35
3. Toniny	36
4. Melodický ústroj slov. písní	39
5. Modulační plan	41
6. Kadence (závěry)	42
7. Takty	43
8. Rytmičké motivy	43
9. Rozsáhlejší rytmičké útvary. Forma	48
IV. PÍSEŇ SLOVANŮ PŘI POHLEDU S HŮRY A V PRŮŘEZU Příčiny a rozsah deformace slovanské písně 55	
V. STRUČNÝ NÁSTIN DĚJIN SBÍRÁNÍ A STUDIA SLOVANSKÉ PÍSNĚ . . 60	
VI. SNAHY SLOVANŮ O SEZNÁNÍ LIDOVÉ TVORBY veškerého Slovantva v minulosti a přítomnosti. Dosažené výsledky a současná přání. Slovanská látka v literatuře a pedagogice 66	

ČAST II. (PRAKTICKÁ), ODDÍLI.

HRY SE ZFĚVEM.

VŠEOBECNÉ POZNÁMKY O ZAHÁJENÍ A PROVÁDĚNÍ HER	77
I. Rozdělení úloh mezi hráči. Losování	77
Častěji užívané způsoby losování	78
a) Počítání přede hrou	78
Úkazky počítadel	79
b) Losování mincí	81
c) Suché a mokré	81
d) Losování vytahováním proutků	81
e) Losování vytahováním uzlíků	82
f) Losování lístky (lístky v čapce)	82
g) Losování vytahováním z čapky losů-špalíků	82
h) Losování vrháním špalíků-losů	82
i) Losování měřením na hůlce	82
II. Rozdělení hráčů na dvě strany (tábory)	83
III. Odměny a tresty, zástavy	83

I. HRY KOLOVÉ.

A. KOLO TYPU „A“ (jednoduchý kolový pohyb)

1.	Kolo „Za svätým Janem“, slovenská	85
3.	„Když jsem já šel do Kolína“, česká	86
2.	„Jedna, dvě, tři, čtyři, pět“, moravská	86
4.	„Ty, vrabčáku, hej!“, ruská	87
4a.	„Don, don, dun“, ruská	87
5.	„Zajíčku, strýčku“, ruská	88
6.	„Jak za naším dvorečkem“, ruská	88
7.	„Tak vstala jsem raníčko“, ruská	89
7a.	Táž pro dva hlasy, ruská	89
8.	„Jak pod naše vrata nám“, ruská	90
9.	Slaviček, ruská	90
10.	„Neleť, neltej, slavičku, k okénku“, ruská	91
11.	„Chodí chodě v chorovodě“, srbská	91
12.	„Holub vrká v zeleňoučkém háji“, chorvatská	92
13.	„Na Máru mat přes moře už volá“, chorvatská	92
14.	Děd a tři holčice, bulharská	93
15.	Turci a kohout, srbská	94
16.	„Na hrušku sed dědeček“, bulharská	95
17.	„Když jsem já byl hošík malý“, lužicko-srbská	96
18.	Průplet, česká	96

B. KOLO TYPU „B“

(Kolo uvnitř prázdné. Hráči příslušnými pohyby znázorňují dramatický děj.)

1.	„Kolo mlýnské“, česká	97
2.	„Kolo mlýnské“, polská	97
3.	„Kolo vodomlýnské“, srbská	98
4.	„Mysliveček časně vstává“, moravská	99
5.	„Fixum, farum, kompasarum“, česká	99
6.	„Já mám doma strakatého pejska“, česká	100
7.	„Dara perly vzala“, srbská	101
8.	„Aj, v hoře té jsme vařili pivo“, ruská	101
9.	Táž, pro zhlasy sbor	103
10.	Táž, „Navaříme zeleného piva“, karpatoruská	104
11.	„Len zelený“, ruská	104
12.	„Já jsem naseł len“, srbská	106
13.	„Děvčátko si plátno bílí“, srbská	106
14.	Turecký pozdrav, srbská	107
15.	Kačena, ruská	108

C. KOLO TYPU „C“

(Kolo jest jenom rámeček pro hru. Hraje hráč, jenž je uvnitř kola.)

1.	„Zajíček v své jamce“, česká	109
2.	„Zajíčku, poskoč si“, ruská	110
2a.	Táž. Zapsána od N. A. Rimského-Kosakova, ruská	112
3.	„Zajíčku, chyt se za hlavičku“, ukrajinská	113
3I, 3II.	Jiné zápisy téže písně	113—114
4.	Chodil zajíček, ruská	114
5.	Na koukol, česká	115
6.	„Zašla růže do zahrady“, polská	116
6a.	„Stojí růžička“, polská	116

SKUPINA „C“.

Hledání předmětu, schovaného v rukou hráčů. Předmět koluje od jednoho hráče ke druhému.

Drub I.

Prsten v kole.

5.a	Na zlatý prsten, česká	.310
5.b	Na makovec, česká	.311
6.	Na prstenky, slovenská	.311
7.a	Prstýnek, polská	.312
7.b	Na zlatou kouli (v kole), polská	.312
8.	Na zlatý prsten, ruská	.312
9.	Prsten v rukou, srbská	.313

Drub II.

Prsten v řadě. Hádají hráči z druhé řady.

10.	Zlatá koule, polská	.313
11.	Prsten zpod zástěry, srbská	.313

SKUPINA „D“.

Hledání prstýnku navlečeného na šňůrce.

12.	Prsten (se zpěvem), polská	.314
13.	Zlatý prsten na zlaté šňůrce, česká	.315

SKUPINA „E“.

Uhodnout množství předmětů, které jeden z hráčů má v ruce.

14.	„Na straku“ (letní hra s lusky), česká	.315

TYP XIV.

Hry „Na peška“. Stíhání hráče kolem kruhu a závody dvou hráčů kolem kruhu o místo. 317

SKUPINA „A“.

Kruh jednoduchý.

A. I. Hráč se šátkem v ruce stíhá druhého hráče kolem kruhu.

1.	Na klobásu, česká	.318
2.	Češem kone, slovenská	.319
3.	Lišák, polská	.320
4.	Na zoru, ruská	.321

A. II. Dva hráči závodí kolem kruhu o místo.

5.	Hra na koně, česká	.321

SKUPINA „B“.

Kruh dvojitý.

B. I. Hráč kolem kruhu stíhá druhého hráče.

6.	Těi je moc, polská	.322
7.	Čert a matka, slovenská	.322

B. II. Dva hráči závodí kolem kruhu o místo.

8.	Kmotro, prodej dítě, ruská	.323
9.a	Na hrniec, slovenská	.324

9.b	1. Na sítko, 2. Na maslo, slovenské	324
10.	Na hrnečky, srbská	325
11.a	Na hrnečky, ruská	326
11.b	Na zlaté zrnko, běloruská	327
12.	Na kolfičky, polská	327

TYP XV.

Hry na kočku a myš.

SKUPINA „A“.

Původní hry na kočku a myš.

1.	Kočka a myš, česká	328
2.	Kocúr a mačka, slovenská	329
3.	Kocour a myš, polská	330

SKUPINA „B“.

Hry odvozené z původní „Na kočku a myš“.

4.	Na Ančičku, česká	331
5.	Kuchařička, polská	332
6.	Richtárův syn, slovenská	333
7.	Muž a žena, polská	333
8.	Muž a žena, ukrajinská	334

TYP XVI.

Skákání o jedné noze.

SKUPINA „A“.

Skákání jednoduché.

1.	Zajíček, polská	335
2.	Žáby a čáp, ...	336

SKUPINA „B“.

Skákání s postrkováním střípku neb kamínku.

3.	Nebe, česká	337
4.	Figury užívané při hře „Na nebe“ neb „Na školu“	338

TYP XVII.

Skoky (do výšky).

SKUPINA „A“.

Skoky přes provázek neb obruč.

1.	Skákadlo	340
2.	Dlouhý provázek	340
3.	Skákavé kolo	340
4.	Sošky, slovenská	341

SKUPINA „B“.

Přeskakování přes nohy hráčů.

5.	Bez soli, sůl	341
6.	Chléb a sůl	341

SKUPINA „C“.

Přesakováčka. Skoky přes trup.

7.	Přesakováčka či kůň	342
8.	Dlouhý kůň	343

TYP XVIII.

Chůze po natažených rukách hráčů, stojících uličkou.

1.	Zahrada, slovenská	344
2.	Brouček na žebříňáku, maloruská	345

TYP XIX.

Prorážení řetězu jedním hráčem.

SKUPINA „A“.

Prorážení kola.

1.	Srdce a zvon, česká	346
2.	Na zvon, slovenská	346
3.	Na lišku, česká	347
4.	Na vlka, neb „Na železný klíč“, karpato-ruská	347
5.	Zajíček, polská	348

SKUPINA „B“.

Prorážení řady.

a) *Jeden bráček stojí proti řadě bráčů.*

6.	Na divokou husu, moravská	348

b) *Řada bráčů stojí proti řadě. Jednotliví bráčci střídavě prorážejí řadu.*

7.	Na krále, česká	349
8.	Pošli, králi! Slovenská	349
9.	Prorážené vojsko, polská	350

c) *Řada bráčů prorážejí řadu.*

10.	„Hej, pusťte nás“, karpato-ruská	350

TYP XX.

Hry s různými fysickými výkony.

SKUPINA „A“.

Tělesná zdatnost a obratnost.

1.	Rukavičky, ruská	352
2.	Kroupy, česká	352
3.	Mrtvolu postavit na nohy, srbská	353
4.	Přetahování na holi	353

SKUPINA „B“.

Přetrhávání řetězu.

5.	Užovka, polská	353
6.	Zvoník, karpato-ruská	354
7.	Na bič či korbač, slovenská	355

SKUPINA „C“.

Přetahování provazem.

8. Tahatí kocoura, staročeská 355

SKUPINA „D“.

Chůze po provazu.

9. Na Kaabu, srbská 356

SKUPINA „E“.

Různé druhy zápasu.

10. Za prsty, za palec, slovenská 356
 11. Křížkem — ruský zápas, ruská 356
 12. Na souboj, česká 337
 13. Zápas na koních, srbská 357
 14. Ježek, srbská 357
 15. Za pásy, ruská 358

ČÁST II., ODDÍL III.

HYBNÉ HRY S NÁČINÍM.

TYP I.

Hry míčové.

SKUPINA „A“.

Cvičné hry. Jednoduché házení a chytání míče.

a) *Hází a chytá míč týž bráň.*

1. Míč o stěnu (o zeď) 362

b) Předávání míče. Hází jeden, chytá druhý.

2. Školka, česká 365
 3. Škola hry míčem, ruská 365
 4. Na květy, česká 366

SKUPINA „B“.

Házení, chytání a trefení do cíle.

a₁) *bez běhu u zdi.*

5. Volám, česká 366
 6. Opálený, polská 367
 7. Tlapa (stěna), polská 367

a₂) *bez běhu na volné prostře.*

- 8.a Terč pro jednoho, polská 367
 8.b Terč pro dva, polská 368
 8.c Terč pro tři, polská 368
 8.d Terč pro čtyři, při 5 hráčích, česká 368
 8.e Terč při 6—8 hráčích, česká 368
 8.f Terč při libovolném počtu hráčů, česká 368
 9. Na klekanou, česká 369
 10. Terč s vůdci či matkami, polská 369

11.	Zajíček, ruská	369
12.	Ostrostřelec, polská	370
13.	Kaše, polská	370

b1) s během u zdi.

14.	„Smaž pál“, srbská	371
15.	„Chyby“, česká	371

b2) s během na volné prostora.

16.	Stůj, polská	371
17.	Zevloun, ruská	372
18.	Jezdec, srbská	372
19.	Míč na koních, srbská	373
20.	Extra, polská.	373

c) Trefení bráče míčem, před tím skrytým.

21.	Míč v kruhu, ruská	374
22.	Míč v kruhu, srbská	374

d) Trefení bráče míčem před tím uloženým neb kouleným do důlků.

23.	Vokatus (vyvolavač) či „Míč v důlku“, polská	375
24.	Koulení do důlků, česká	376
25.	Kotata, česká	376

SKUPINA „C“.

Hry s podbíjením míče, čili nadhazovačka.

C1. Jednoduché napalování a chytání míče bez běhu a trefení míčem, čili bez vykoupení.

1. Bez rozdělení hráčů na skupiny.

26.	Na vysokého pána, česká	378
27.	Čtvrti, česká	378
28.	Svíčka s nadhazovačem, česká	379

2. S rozdělením hráčů na skupiny. Skupina hraje proti skupině.

29.	Do terče po napálení, srbská	379
30.	Sůl, srbská	380

C2. Napalování a chytání míče s během a trefením, čili vykoupením hráčů.

1. bez rozdělení hráčů na skupiny.

31.	„Palička“, česká	381
32.	Na Barborku, česká	381

2. s rozdělením hráčů na skupiny. Skupina hraje proti skupině.

33.	Palička s matkami, polská.	382
34.	Palička s nadhazovačem, polská.	384

MÍČ NOŽNÍ.

35.	Míč nožní v kole, polská	385
36.	Nožní míč s věží, polská	386

Diagramy her „Na paličku“ u různých národů.	387
---	-----

II. KLIDNÉ HRY S DŘÍVKY.

1. Na krále (a zloděje), česká	389
2. Hra v burdy, česká	389
3. Na zloděje, česká z Plzeňska	390
4. Kravičky na pašu (na pastvišti), slovenská	391
5. Na dřívka (na drévká), slovenská	392
6. Na peklo, polská	392
7. Dřívka (polské bierky), polská	394

III. HYBNÉ HRY S HŮLKAMI A DŘÍVKY.

SKUPINA „A“.

Hry s menším počtem hráčů (2—5) bez rozdělení hráčů na strany a s pykáním za špatnou hru.

1. Čížek, ruská	395
---------------------------	-----

SKUPINA „B“.

Hry s větším počtem hráčů (8—12) s rozdělením na strany a připočítáváním bodů za dobrou hru (bez pykání za špatnou hru).

2. Špaček, česká	397
3. Polský špaček s metami, polská	397
4. Polský špaček bez met, polská	398
5. Špaček s matkami, polská	398
6. Špaček římský, polská	399
7. Víko, polská	399

SKUPINA „C“.

8. Špaček do kroužků, ruská	399
---------------------------------------	-----

IV. HRY SE ŠPALÍKY A KOLÍKY.

1. Zátka, ruská	401
2. Muška, ruská	402
3. Hůlkou do kůlu polská	402
4. Kolíky, česká	403
5. Kroužkem do kolíků, česká	403

V. KUŽELKY.

1. Slezské kuželky	404
2. Polské kuželky	405
3. Ruské kuželky	407

VI. KOULE (HONĚNÍ KOULÍ HŮLKAMI).

1. Na prase, česká	411
2. Koulí do klády, ruská	412
3. Na kravičku, ruská	412
4. Hrudka neb sádlo (zimní), ruská	414

VII. HRY S OŘECHY, VEJCI, KULIČKAMI A KAMÍNKY.

1. Do cíle (s pokutou), srbská	415
2. Koulení ořechy, srbská	416
3. V ořechy „Po jednom, po dvou“, srbská.	417
4. V ořechy „Na domky či hrádky“, srbská.	417

KULIČKY.

5.a Šoupání do důlků, česká	.417
5.b Koulení do řady, česká	.418
5.c Koulení do kruhu, česká	.418
5.d Trefení do důlků, česká	.418

KAMÍNKY.

6.a Hra v kamínky, česká z Plzeňska	.419
6.b Hra v kamínky (drápky), česká z Hrad. Král.	.422
1) Na koníčky, 2) na slepičku, 3) táta, máma, paš, 4) na kozí branku, 5) na zahrádku, 6) na cibulku	.422
6.c „Na panství“, česká	.424

VIII. HRY V BABKY (ZVLÁŠTNÍ RUSKÉ HRY).

1. Po babce	.426
2. Hnízda	.427
3. Kočárek (s pokutou a bez pokuty)	.427
4. Výstava	.428
5. Zámeček	.428
6. Na popa	.429
7. Hřbety	.429
8. Babkou o zed'	.429

Abecední seznam písní, přeložených do češtiny	.431
Rejstřík osobní	.433
Rejstřík věcný	.436
Abecední seznam slovanských sběratelů a badatelů dětské a lidové tvorby, jejichž podobizny umístěny na zvláštních křídových přílohách	.442
Abecední seznam obrázků od Mikuláše Aleše	.442
Seznam zvláštních příloh na křídovém papíru	.442

7.	„Oj, travičko drobounek“, srbská	117
8.	„Na Neboru“, moravská	117
9.	„Šáteček“, česká	118
10.	Táž. „Šáteček hedvábný“, polská	118
11.	„Chodím s věnečkem já“, ruská	118
11.a	„S věnečkem já chodím“, ruská	119
12.	Na Herličku, slovenská	120
13.	Na Heličku, česká z Táboriska	121
13.a	Na Heličku, česká z Berounska	121
13.b	Táž. Na Herličku, moravská od Místka	122
13.c	Táž. Na Herličku, moravská z Vlachovic	122
13.d	Na Heryšku, moravská	122
13.e	Na Elišku, moravská	123
13.f	Na Elišku, moravská	123
13.g	Podolanočka, ukrajinská	123
14.	Jelen. („Sedí jelen“), ruská	124
15.	Carevna-kralevična, ruská	125
15.a	„A tam ve městečku“, ukrajinská	126
15.b	„Přistoup jen careňku!“ , ukrajinská	126
15.c	„Král, král okolo města chodí“, ukrajinská	126
16.	Na ježíka („Ježíčku, drahoušku“), srbská	127
17.	„Medvěd bere jahody“, srbská	127
18.	„Letěl ptáček“, česká	128
19.	„Doletěl sem holub bílý“, srbská	129
20.	Na páva („Páv se pase“), srbská	130
21.	„A tu naši hezkou křepelíčku“, ukrajinská	131
21.a	Jiný nápěv téže písně, ukrajinská	131
21.b	„ „ „ „ z Bukoviny	132
22.	„Zahraj nám, Pavle!“ Dalmatská	132
23.	„Tancuj, tancuj černý kos“, srbská	133
24.	Zaduj mi zaduj, větříčku!“ , srbská	134
25.	„Umřel, umřel Rajole“, srbská	135
26.	„A na hoře kalina“, ruská	136
27.	„Dolů po ulici“, ruská	137
28.	„Na Němce“, moravská	138
29.	„Ševčík“, polská	138

D. KOLO TYPU „D“.

(Hrají hráči, kteří kolo tvoří a ti, kteří jsou uprostřed).

a) Hrdáň v kole počet stálý.

1.	„Koláč“, „Na jmeniny Katinčiny“, ruská	139
2.	„Na Adama“, česká	139
2.a	„Na Adama“, slovenská	140
3.	Otec Virgiljuš, polská	140
4.	Na Fóku, ruská	141
5.	Domeček. „Stojí v poli domeček“, ruská	141
6.	„Mák“, česká	143
7.	„Mák“, polská	144
7.a	„Mák“, ukrajinská	145
7.b	„Mák“, ukrajinská	145
7.c	„Mák“, ukrajinská	146
7.d	„Mák“, ukrajinská	146
7.e	„Mák“, z Haliče	146

7.f	„Mák“, ukrajinská	146
7.g	„Mák“, ukrajinská	147
8.	„Máky, máky“, ruská	147
9.	„Na mák“, srbská	148
10.	„Na jeřába“, („Vevalil se jeřáb“), ruská	149
11.	„Děd“, karpatoruská	149
12.	„Výběr“, polská	151

b) *Hrdáň v kole přibývá a ubývá.*

13.	„Sel Petr proso a pšenici“, moravská	154
13.a	„Sel Petr proso a pšenici“, moravská z Lovětína	155
13.b	„Sel Petr proso a pšenici“, česká	155
14.	Na konopky, moravská	155
14.a	Na konopky, moravská	156
15.	Na konopky, polská	156
16.	„Viju, viju věnceček“, karpatoruská	157
17.	„Chodím, procházím se“, ruská	157
17.a	„Chodím, procházím se“, jiný nápěv, ruská	158

II. HRY ŘETĚZOVÉ.

1.	Na zlatou bránu, česká	160
1.a	Na zlatou bránu, táž, z Hradecka	161
2.	Anděl i ďábel, polská	162
3.	„Do pekla jdi, zajdi v ráj“, ruská	162
4.	Hra „Na pojedte“, moravská	163
5.	„Krále se bojíme“, ruská	164
5.a	„Otevřela jsem vrata“, ukrajinská	165
5.b	Jiný nápěv téže hry, ukrajinská	166
5.c	Jiný nápěv téže hry, z Haliče	166
6.	„Na husičky“, česká	167
7.	Na železný most, česká	168
8.	Na zlatý most, chorvatská	168
9.	Na mostek, moravská	169
9.a	„Tvrď-li je ten váš mostek?“, moravská	169
9b	„Hoja, hoja, hoja, poslala nás královna“, moravská	170
10.	„Je-li pak pevný ten váš most?“, slovinská	170
11.	Na mostek, neb „Javoroví lidé“, polská	171
11.a	„Javor, javor, javoroví lidé“, polská	172
12.	„Oj javore!“, srbská	172
13.	„Otvírej bránu“, bulharská	174
14.	„Petře, ty můj květe!“, srbská	173

III. HRY ŘADOVÉ.

1.	„Královna“ nebo „Hoja Ďunda“, slovenská	177
2	„Na proso („A my prosa naseli“), ruská	178
2.a, b, c, d, e	Na proso („A my prosa naseli“), jiné nápěvy, ...	180
3.	„Na Žalmana“, česká	181
3.a	„Na Želmana“, moravská	182
4.	„Zelman“, polská	182
4a, b, c, d	„Zelman“ (jihoruské a haličské nápěvy téže hry), polská	184—185
5.	„Bojaré“, ruská	185
5.a	„Slavná kněžno, ruská	188
5.b	„Carevno, my tvoji hosté“, ukrajinská	189

6.	„Dobry večer, pani“, srbská	189
7.	„Co sem chodíte?“, bulharská	190
8.	Hra „Na pepř“, srbská	191
9.	„Na húsky“, slovenská	192

IV. HRY S RŮZNÝMI DRUHY PROPLÉTÁNÍ.

1.	„Roj“, slovenská	195
2.	Na nitku, polská	195
3.	Na švadlenu, česká	196
4.	„Káčer“, slovenská	196
5.	Baba tykve prodávála“, srbská	197
5.a	„Tři vodní mlýny“, bulharská	198
6.	Na kadleca, moravská	198
7.	„Svine, márne“, slovenská	199
8.	„Tkáme plátno, tkáme“, slovenská	199
9.	„Pytle záplatovat“, slovinská	200
10.	„Livu — livu, mé husičky“, polská	200
11.	„Beránek“, karpatoruská	201
12.	„Plot plésti“, moravská	202
13.	„Plůtku, zapleť se nám“, ruská	203
13.a	„Plůtku, zapleť se nám“, pro žhlasy sbor, ruská	204
13.b	„Plůtku, zapleť se nám, v zápisu Práčově	205
13.c	„Plůtku, zapleť se nám“, v zápisu N. Rimského Korsakova, pro žhlasy sbor	205
14.	„Skáče,me, tančíme“, srbská	206
15.	„Kolářičku, pánečku!“, srbská	207
16.	„Zapleteme malé kolo“, srbská	208
17.	„Oj, pleťme tanec“, slovinská	208
18.	„Pojď už, krásná Máro“, srbská	209
19.	„Rozvětvil se šefík“, srbská	210
19.a, b.	Jiné nápěvy téže písňe	211

ČÁST II. ODD. II.

HYBNÉ HRY BEZ NÁČINÍ.

TYP I.

Hry, vyžadující jen vřímavosti a pozornosti. Uspořádání hráčů je libovolné.

1.	Co letí?, česká	215
2.a	Černé, bílé; ano, ne, česká	215
2.b	„Dal jsem ti groš“, polská	216
3.	Černé, bílé; ano, ne, ruská	216
4.	„Je ti dovoleno, řekni!“, srbská	216
5.	Ukradená jablka, srbská	217
6.	Modrokos (Pasarele), srbská	217
7.	Na pranyři, srbská	218
8.	Na mrzutého krále, česká	218
9.	Na mínění, ruská	219
10.	Obhájce, srbská	219
11.	Prodávati krávu, srbská	219
12.	Na sekretáře, česká	220

TYP II.

Reprodukování domácích prací, řemesel a p. bez určitého uspořádání hráčů.

1.	Na chléb, česká	.222
2.	Na mlíčko, česká	.222
3.	Na plátno (z Krkonoš), česká	.222
4.	Na plátno (z Plzeňska), česká	.223
5.	Na plátno, polská	.223
6.	Věely, srbská	.224

TYP III.

Napodobení posunků, pohybů, zvřecích hlasů, řemeslnických výkonů a pod.

1.	„Řemesla“, slovenská	.225
2.	Na přástvu, česká	.225
3.	Na řemesla, česká	.226
4.	„Učitelka a žákyně“ česká	.226
5.	„Co děláš?“ ruská	.226
6.	Opice, srbská	.227
7.	Zvěřinec, srbská	.227
8.	Hudebníci, polská	.227
9.	Mladí hudebníci, slovenská	.227
10.	Na vandrovníky, česká	.232
11.	Na vandrovníky (se zkouškou před mistry), česká	.232
12.	Cikán a dělníci, česká	.233
13.	„Tesari“, ruská	.233

TYP IV.

Hry na ptáky neb barvy.

SKUPINA „A“.

Pro barvy, květy a p. přichází jenom jeden kupec.

1.	Na květy, slovenská	.235
2.	Na barvy, ruská	.236
3.	Prodávání ptáků, česká	.236
4.	Fabian, polská	.236
5.	Na koně, chorvatská	.237

SKUPINA „B“.

Pro barvy, květy a p. střídavě přichází několik kupců.

6.	„Na zlatníka“, česká	.238
7.	„Na barvy (barvy kupují anděl i čert střídavě), česká	.238

TYP V.

Honěná a chytaná.

SKUPINA „A“.

Honěná.

1.	Na honěnou, česká	.240
2.	Vlk, Smrdí-koza, Blška, slovenská	.241
3.	Na kocoura, slovenská	.241
4.	Na dědka, srbská	.241

SKUPINA „B“.
Chytaná jednoduchá.

5.	„Na luňáka“, česká	242
6.	Holubi, polská	242
7.	Holubi, ruská	242

SKUPINA „C“.
Chytání přicházejících do určitého pásma.

8.a	Na vlčka, z Domažlicka, česká	243
8.b	Na vlčka, z Berounska, česká	244
9.a	Na vlčka (se psíkem), česká	244
9.b	Na vlčka (se psíkem a trucovitou pasačkou), česká	246
10.	Vlci a ovce, bulharská	246
11.	Na lišku, česká	247
12.	Na hrách (na hlídače), česká	247
12.a	Táž, lužicko-srbská	247
13.	Hotař (polní hlídač), moravská	248
14.	Na mužička, česká	248
15.a	Na Hastrmana (chlapecká), česká	249
15.b	Na Hastrmana (dívčí), česká	250
16.	Na paní tetu, česká	251
17.	„Poklona, pane králi!“, ruská	251

SKUPINA „D“.
Chytání hráčů, probíhajících určitou pávní.

18.a	„Husa, poďte dom!“, moravská	252
18.b	„Húsky moje, poďte domov“, slovenská	253
18.c	„Kuřátka, polette domů“, lužicko-srbská	254
18.d	„Husy, polette“, polská	254
18.e	„Husy, polette domů“, srbská	255
18.f	„Husy, polette domů“, ruská	255
18.g	Anglické a německé znění téže hry	256

Hry odvozené od popsané základní hry „Husy polette“ a varianty jich.

19.	„Zlatý husy, polette“, moravská	257
20.	Husa volavá, česká	257
21.	„Ověčky, pojdte domů“, česká	257
22.	„Ověčky, pojdte domů“, česká	258
23.	„Húsky, poďte domov“ (nedělní), slovenská	258
24.	Černý muž, česká	259
25.	Poroba, bulharská	259
26.	Den a noc, karpato-ruská	260

TYP VI.
Střhání jednoho z páru.

1.	Na kohoutka, česká	263
2.	Ohýnky, ruská	264
3.	Hořící dub, karpato-ruská	264

TYP VII.
Chytání posledního v řetězu.

1.	Na jestřába, česká	267
2.	Kvoka i jestrab či raroch, slovenská	268

3.	Krkavec n. vlk a housátka, polská	.269
4.	Kvočna a jestřáb, srbská	.270
5.	Kvočna a kuřata, bulharská	.270
6.	Kvočna a sup, ruská	.271

Hry s kratším textem. Poslední hráč staví se před matku.

7.	Na Kokše, česká	.273
8.	Bochník, karp.-ruská	.274
9.	Radibaba, srbská	.274

TYP VIII.

Odpoutání hráče od řetězu hráčů.

SKUPINA „A“.

Z řetězu hráčů vždy odpoutá se poslední hráč.

1.	Na dyně, slavonská	.275
2.	Na řípku, ruská	.276
3.	Čert kupuje smolu, slovenská	.277

SKUPINA „B“.

Z řetězu hráčů se oddělí kterýkoliv hráč.

4.a	Na Hřimbabu, česká	.278
4.b	Na paní Růžovou, česká	.280
5.	Na paní Růžičkovou, moravská	.281
6.a	Na paní Růži, polská z Kujavy	.281
6.b	Na paní Růži, polská z ok. Krakova	.282
6.c	Řípa a burák, polská	.283
7.	Ředkev, ruská	.283
8.	Vojt a koroptve, polská	.284

TYP IX.

Uchvácení předmětu, ležícího uprostřed kruhu a střeženého hlídačem se stočeným šátkem.

1.a	Šunka, ruská	.285
1.b	Rybička, ruská	.285
2.	Maso, srbská	.286
3.	Kvočna a kuřátko, srbská	.286
4.	Jeřáb, polská	.286
5.	Čepice v zahradce, ruská	.287
6.	Kruh čarodějnice, moravská	.287

TYP X.

Výměna míst hráči; hráč, nemající místa, snaží se zaujmouti místo druhým hráčem opuštěné.

SKUPINA „A“.

Hráči stále vyměňují místa.

1.	Na kmotru Lidku, česká	.288
2.	Na sítko, polská	.288
3.	Čtyři kouty, polská	.289

4.	Komůrku pronajímat, polská	289
5.	Na myši koutek, ruská	289
6.	Na kroužky, polská	290
7.	Na svraba, srbská	290
8.	Krejčí, polská	290
9.	Kdo má ostré nůžky, srbská	290
10.	Na klíče, ruská	290
11.	Pošta, polská	291
12.	Hospoda, polská	291
13.	Veselý zahradník, polská	291
14.	Líbí se ti tvůj soused? ruská	291

SKUPINA „B“.

Hráči se svých míst svolávají se do řetězu a pak znovu zaujmají místa.

15.	Na hrom, česká	292
16.	Na zahradníka — na květy, slovenská	292
17.	Zvoník, polská	293
18.	Paní starostová, polská	293
19.	Moře se vlní, ruská	293

TYP XI.

Hry se zavázanýma očima. Slepá bába.

SKUPINA „A“.

Hráči stále pobíhají a couvají před slepou babou. Tato odevzdává svou úlohu chycenému, až hádá, kdo jest.

1.	Kuca-baba, česká	294
2.	Kolembaba, slovenská	295
3.	Slepá mačka (kočka), slovenská	295
4.	Babka, polská	296
5.	Slepý kozel, ruská	296

SKUPINA „B“.

Hráči stojí na místě. Slepá bába musí uhodnouti, koho chytlá.

6.	Slepá babka, česká	297
7.	Slepá myška, srbská	298
8.	Sekáč, ruská	298
9.	Slepá bába (se zpěvem), slavonská	298
10.	Slepé kolo s provázkem, bulharská	299

SKUPINA „C“.

Slepý stíhá slepého a tluče stočeným šátkem.

11.	Gazda a sluha, srbská	299
-----	---------------------------------	-----

SKUPINA „D“.

Slepý hádá, kdo se ho dotkl.

12.	„Brachu, kdo tě udeřil“, bulharská	300
-----	--	-----

TYP XII.

Hry na schovávanou.

SKUPINA „A“.

Jeden hráč hledá schované ostatní hráče.

A 1. Schovávaná jednoduchá.

1. Schovávačka, česká	301
2. Skrývanky, jamky, slovenská	301
3. Na schovanou, ruská	302

A 2. Schovaná s klepáním bůlkou.

4. Na šmukačku, česká	302
5. Na klepačku, česká	302
6. Hůlka vysvoboditelka, ruská	303
7. Schovaná, srbská	303

SKUPINA „B“.

Všichni hráči hledají jednoho.

8. Na bobra, polská	303
9. Na zajíce, srbská	304

SKUPINA „C“.

Jedna skupina hráčů hledá schovanou druhou skupinu. Nalezení čekají ukončení hledání.

10. Krýčky, slovenská	305

SKUPINA „D“.

Skupina hráčů hledá druhou skupinu. Nalezení napomáhají hledati ostatní.

11. Na zloděje, česká	305
12. Zbojníci a hajduci, polská	306
13. Kozáci a zbojníci, ruská	306
14. Zbojník, srbská	306
15. Zbojníci a četníci, bulharská	307

TYP XIII.

Hledání schovaných předmětů.

SKUPINA „A“.

Hledání předmětu schovaného v určité omezené části prostoru, ve světnici a pod.

1. Na nacpané dřívko, česká	308
2. Prsten pod koflíkem, srbská	308

SKUPINA „B“.

Hledání předmětu schovaného pod nohama jednoho z hráčů. Předmět kluje od jednoho ke druhému pod nohama hráčů.

3.a Na zlatý pantoflíček (dívčí), česká	309
3.b Na trdýlko (chlapecká), česká	310
4. Myška, ruská	310